

Оподаткування електроенергетики та енергетичні податки

О.А.ПУРДЕНКО

*Національний університет державної податкової служби України
головний державний податковий ревізор-інспектор
Спеціалізованої державної податкової інспекції міста Києва по
роботі з великими платниками податків
01014, м.Київ, вул. Бастіонна 11а кв 14
elenaanr@rambler.ru*

Оподаткування підприємств електроенергетики сфери матеріального виробництва в зарубіжних країнах перш за все спрямовано на підвищення ефективності, зменшення енергоємності та охорону навколишнього середовища. Одним з найважливіших питань, на нашу думку, в галузі електроенергетики є досвід зарубіжних країн в цій галузі. Необхідно зазначити що, загально-функціональна система електроенергетики за кордоном - спрямована на реформування, з метою впровадження конкуренції в системі виробництва електроенергії, цьому сприяло визнання на початку 90-х років того, що електроенергетична галузь перестала бути природною монополією.

Вивчення сутності податкової політики у зарубіжних країнах в галузі електроенергетики перебуває на сьогодні на початковій стадії. В літературі відсутні спеціальні роботи з цієї теми. Проте є дослідження, що висвітлюють у цілому розвиток економіки з урахуванням даної галузі. Авторами робіт є вчені Н.Байков¹, Г.Безмельніцина, В.Варнавський², А.Волков³, А.Єршов⁴, та інші .

¹ Байков Н., Безмельніцина Г. Мировое потребление и производство первичных энергоресурсов // Мировая экономика и международные отношения. – М. – 2003. – №5; Международный опыт реформирования электроэнергетики. Страны Скандинавии. – 2003.

² Варнавский В. Реформирование мировой экономики // Мировая экономика и международные отношения. – М. – 2003.

³ Волков А. Северная страна: экономический рост продолжается // Мировая экономика и международные отношения. – М. –1999. – №12; Северные страны на рубеже тысячелетий // Мировая экономика и международные отношения. – М. – 2002. –№6

Необхідно зазначити, що невід'ємним елементом оподаткування підприємств електроенергетики більшості податкових систем країн світу є індивідуальний акциз, який наділений високим фіскальним потенціалом. Французький економіст Ф.Демезон у XVIIст. зазначав, що акциз «здатен один принести казні стільки і навіть більше, ніж усі інші податки».

Акцизним збором оподатковуються товари, як правило, які не належать до речей першої необхідності. Включення до переліку підакцизної продукції електроенергії, формується відповідно до визначених цілей, а саме - обмежуючий вплив на обсяг споживання та стимулювання не лише ефективності виробництва, а й до впровадження і розробки енергозберігаючих технологій та використання альтернативних джерел енергії.

В Україні акцизу на електроенергію не існує, існує лише цільова надбавка до діючого тарифу на теплову та електричну енергію, згідно із Законом N849-IV від 22.05.2003, що встановлюються Кабінетом Міністрів України разом з Національною комісією регулювання електроенергетики України (далі НКРЕУ), тому діюча система оподаткування дестимулює впровадження енергозберігаючих технологій та використання альтернативних джерел енергії.

Досвід оподаткування електроенергетики, базується ще й на поширених та розповсюджених енергетичних податках, в тій чи іншій формі вони існують майже у всіх зарубіжних країнах. При цьому енергетичні податки по своїй суті це фіскальні податками, тобто призначені для отримання доходів. Енергетичні податки здійснюють певний позитивний ефект на оточуюче природне середовище.

Так, в податковій системі США податкам, які направлені на захист навколишнього природного середовища, приділяється значна увага. Вони складають особливу групу місцевих податків. Енергетичні податки, тобто податки на певні види палива, покликані вплинути на емісію вуглекислого газу, оксидів азоту і сірки в атмосферу.

⁴ Єршов А.Г. Економіка Скандинавських країн на межі тисячоліть // Вісник Донецького державного університету управління. Менеджер. – 2005. – №2(28). – С. 48-54; Швеція: Скандинавський енергоринок // Прометей: Рег. зб. наук. праць з економіки / ДЕГІ; ІСПД НАН України. – Вип. 3(18). – Донецьк: ТОВ “Юго-Восток, Лтд”, 2005. – С. 263-266

Зменшення використання вугільного палива приводить до скорочення виділення забруднюючих речовин, таких як CO₂, особливо на території міст. Податки на тверді відходи стимулюють ефективне управління процесом їх утворення за допомогою зменшення маси відходів, що повертаються в оточуюче природне середовище, а також впровадження відповідних технологій у виробництві.

Особливий інтерес викликає податок на енергоносії, що використовується як моторне паливо, для опалювання в електроенергетиці. В Нідерландах, наприклад, подібний податок, прийнятий на основі Закону про охорону навколишнього середовища, стягується з нафтопродуктів, вугілля і газу, виробленого в країні або імпортованих для використання як паливо. Ставки податку встановлені залежно від ступеня забруднення атмосфери при спалюванні даного енергоносія. Отримані при цьому засоби можуть бути спрямовані на стимулювання охорони природи споживачами, розробку і впровадження безвідходних технологій, утилізацію відходів, розчищення старих звалищ і т.п.⁵

На сьогоднішній день в Україні питання щодо впровадження ефективної нормативно-правової бази в системі оподаткування підприємств електроенергетики та оподаткування електроенергії, залишається не вирішеним. Тому, є потреба в дослідженні та запровадженні ефективної податкової політики в галузь електроенергетики з урахуванням всіх особливостей нашої держави та зарубіжного досвіду .

1. Андреева Н. Н. Теоретические основы экологического реформирования налоговой и учетной систем в условиях трансформации экономики Украины.- Научные труды ДонНТУ. Выпуск 89-1.2005.

2. Байков Н., Безмельница Г. Мировое потребление и производство первичных энергоресурсов // Мировая экономика и международные отношения. – М. – 2003. – №5; Международный опыт реформирования электроэнергетики. Страны Скандинавии. – 2003;

3. Варнавский В. Реформирование мировой экономики // Мировая экономика и международные отношения. – М. – 2003.

⁵ Андреева Н. Н. Теоретические основы экологического реформирования налоговой и учетной систем в условиях трансформации экономики Украины.- Научные труды ДонНТУ. Выпуск 89-1.2005.

4. Волков А. Северная страна: экономический рост продолжается // *Мировая экономика и международные отношения*. – М. –1999. – №12; Северные страны на рубеже тысячелетий // *Мировая экономика и международные отношения*. – М. – 2002. –№6;

5. Єрхов А.Г. Економіка Скандинавських країн на межі тисячоліть // *Вісник Донецького державного університету управління. Менеджер*. – 2005. – №2(28). – С. 48-54; Швеція: Скандинавський енергоринок // *Прометей: Рег. зб. наук. праць з економіки / ДЕГІ; ІСПД НАН України*. – Вип. 3(18). – Донецьк: ТОВ “Юго-Восток, Лтд”, 2005. – С. 263-266 и другие